

<http://www.arianafghanistan.com>

۲۰۱۷/۱۸/۰۸

نگارش و ترجمه: سیدال هومان

سرحدات افغانستان

قسمت دوم

سرحد چیست؟

اعتقاد عامه برین است که گویا به علت داشتن چار همسایه یعنی چین، پاکستان، ایران و اتحاد شوروی سابق، افغانستان دارای حدود اربعه یا چارگانه بود، که البته کاملاً تصادفی بوده و تا حدی منطقی هم به نظر می آید ولی حقیقت امر این است که حدود اربعه عبارت از چار جهت جغرافیوی شرق، غرب، شمال و جنوب بوده ولو که افغانستان با وجود فروپاشی مملکت به اصطلاح شورا ها و ظهور ممالکی چون تاجکستان، ازبکستان و ترکمنستان دارای شش همسایه شد، ولی باز هم حدود آن بنام حدود اربعه یاد میگردد.

برای تثبیت یک ساحه و حتی یک نقطه خاص از کواردینات استفاده میگردد که چیزی جزء نقطه تقاطع چار جهت جغرافیوی نمیباشد و از وصل نمودن این کواردینات ها طبعاً خطوطی بدست می آیند که حد فاصل میان دو واحد سیاسی بوده سرحد را تشکیل مینمایند که در نتیجه اتصال این خطوط حدود اربعه بدست می آیند. امروز با توسعه خدمات انترنتی و اختراعات نو ظهور دیجیتل حتی میتوان با کمک تیلیفون های موبایل و یا با استفاده از گوگل زمین به روی پرده کمپیوتر، کواردینات یک نقطه را به آسانی تثبیت نمود. تثبیت موقعیت یک نقطه خاص به روی زمین توسط طریقه که بنام GPS (جی پی اس) یعنی "Global Positioning System" یا (سیستم تثبیت موقعیت جهانی) (رد یابی جهت، تثبیت موقعیت و زمان موقعیت) یاد میگردد که به کمک ۲۴ ستلایت امریکائی امکان پذیر گردیده است. حدود اربعه یک ساحه، منطقه، خطه، قصبه، شهر و یا کشور از توصل سرحدات متعدد آن تشکیل می یابد. این سرحدات همان خطوط فاصلی اند که این مشخصه ها را از هم جدا مینماید.

سرحد باید نظر به موقعیت گلی همسایه نام گذاری گردد. سرحدات ضرور نیستند به علت امتداد شمالاً و جنوباً بنام سرحد شرقی و یا غربی یاد شوند بطور مثال سرحد میان بدخشان افغانی و بدخشان تاجکی در قسمت شغنان، قسمتی از سرحد شمالی است نه سرحد شرقی برای ما و غربی برای تاجکستان. و یا اینکه نظر به ادامه شرقاً – غرباً بنام سرحد شمالی و یا جنوبی یاد گردند. ازینرو همسایه شرقی ما چین سرحد مشترک شرقی را با ما دارد. همسایه غربی ما ایران، سرحد مشترک غرب را با ما میسازد و همسایگان شمالی ما ترکمنستان، ازبکستان و تاجکستان سرحد شمالی را و پاکستان با

وجودیکه قسماً جنوب و قسماً شرق را احتوا نموده ولی باز هم چون همسایه جنوبی است پس هر زمانی سرحدی سیاسی قانونی بین ما ایجاد گردد باید تنها بنام سرحد جنوبی مسمی گردد.

نمونه ئی از کوواردینات یک نقطه، مثلاً منار سپاهی گمنام در وسط جاده میوند در شهر کهنه کابل طوری که مشاهده میشود ۳۴ درجه و ۳۰ دقیقه و تقریباً ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی و ۶۹ درجه و ۱۰ دقیقه و تقریباً ۵۳ ثانیه طول البلد شرقی میباشد.

کلماتی که برای خطوط فاصل بین ممالک در زبان دری از آن استفاده میشود عبارت از حدود، سرحد، حریم و مرز و در زبان انگلیسی Border, Border line, boundary, frontier میباشد که از نگاه لغوی اجمالاً به معنی پیرامون و گرداگرد، کناره، کران، اطراف، حاشیه، حایل، دربند، ثغر، حد، افق نا معلوم و یا نا مکتشف و غیره بوده ولی در اصطلاح، خط فاصل میان دو کشور، زمین کناره باغ و کشتزار، ساحل رودخانه، قسمت بیرونی و یا کناره حدود یک جنگل، حواشی و کناره های که حمایت و دفاع از آنها واجب باشد، طرح تزئینی در حاشیه قالین، قالینچه و یا تکه، همچنان بستر باریک گلکاری شده در حاشیه یک چمن و یا پیاده رو معنی میدهد.

در جغرافیه ئی سیاسی/ حقوقی، خط تفکیک کننده دو واحد سیاسی اعم از دو کشور مستقل یا ایالت یا ولایت یا شهر یا تشکلات ارضی با اسناد حقوقی میباشد.

خلاصه با آنچه گفته آمدیم آخرین حد قلمرو زمینی، آبی، هوایی و زیرزمینی هر کشور را سرحد آن می گویند. یک سرحد مهمترین عامل تشخیص و جدایی یک کشور از کشور همسایه آن است.

سرحدات، محدوده های جغرافیوی یک کتله سیاسی و یا خود مختاری مانند دولت ها، ایالات مستقل و یا ایالات فدرال و یا بعضی دیگر از کتله های اقلیت ملی میباشد. بعضی سرحدات، مثل سرحدات بین ایالات و یا علاقه های داخل ایالات و ولایات ولسوالی ها به کلی باز بوده محافظت نمیشوند، بعضی دیگر یا قسمی و یا کلی کنترل گردیده دارای نقاط مشخص عبوری بوده و محافظت میگردند.

یک خط سرحد میتواند که :

- با موافقت ممالک دو طرف آن بوجود بیاید
- از جانب یکی از ممالک به دیگری تحمیل گردد
- از جانب منبع سوومی مثلاً یک کنفرانس بین المللی تحمیل گردد
- از جانب یک دولت پیشین، قدرت استعماری و یا علاقه ئی اشرافی به میراث رسیده باشد
- از یک سرحد داخلی قبلی مثل اتحاد شوروی سابق به میراث رسیده باشد

- قبلاً هیچگاهی رسماً مشخص نگردیده باشد
بر علاوه یک سرحد میتواند خط بالقوه یک اوربند نظامی باشد.

دسته بندی سرحدات

سرحدات سیاسی توسط احکام بشری بالای جهان تحمیل گردیده اند. در حالیکه یک سرحد سیاسی میتواند یک دریا و یا سلسله کوه را تعقیب نماید. ولی این مشخصه ارضی ولو یک حایل عمده فیزیکی هم باشد بصورت اتوماتیک نمیتواند سرحد سیاسی را تداعی نماید. ازین رو در اکثر موارد قهراً و جبراً با ترسیم سرحدات "هندسی و فیات یا جبری" توسط قدرت های حاکمه استعماری و یا همسایگان زور گو بالای دیگران تحمیل گردیده اند که در اطراف و اکناف جهان به شمول افغانستان به فرط پیدا میشوند.

نظر به عوامل عدیده سرحدات به دسته جات مختلف به اشکال ذیل دسته بندی گردیده اند:

(1) سرحدات طبیعی

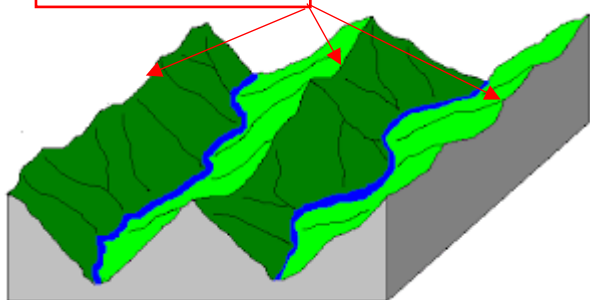
a. بحری: از نگاه حفظ و مراقبت و کنترول از پر مصرف ترین سرحدات اند. خطوط سرحدی که به ابحار می انجامند عموماً عمود به کنار و یا ساحل اقیانوس ها و کتله های بزرگ آب ترسیم شده و سرحد آبی ۳۰ گره بحری از ساحل دور میباشد و اگر واحد سیاسی دیگری کمتر از ۳۰ گره بحری فاصله داشته باشد در آنصورت نصف فاصله بین طرفین سرحد محسوب میگردد.

b. رود ها و دریا ها: اکثر سرحدات سایی مسیر دریا ها را تعقیب مینمایند. و عمیق ترین خط جریان آب ، سرحد بین مملکتین پنداشته میشود. در افغانستان دریا های آمو و پنج است که قسمت بیشتر سرحد سیاسی بین افغانستان و تاجکستان نیز میباشد، در اثر تغیر مسیر آب باعث مشکلات سیاسی ، ملکی (قلمروی) و حتی اقتصادی میگردد. و همچنان دریای هریرود در سرحد غربی بین افغانستان و ایران که در فصل مربوطه به آن پرداخته خواهد شد.

c. جهیل ها: همانند "کسپین" مثال های عدیده در سرتاسر جهان وجود دارد که جهیل ها سرحدات بین دو و یا چندین کشور را میسازند. در سرحدات افغانستان به دو نام بر میخوریم که یکی آن در شاخه شمال شرق ترین کشور بین افغانستان و تاجکستان است بنام زر کول یا زری کول و دیگری هامون هیلمند در جنوب غربی ترین کنج کشور است که در هر دو مورد بعداً در قسمت سرحد شمالی و غربی معلوماتی ارائه میشود.

d. جنگلات: مهمترین جنگلات که سرحد میان چندین مملکت را تشکیل مینماید امزون در امریکای جنوبی است که ممالک برازیل و بولیویا را از پیرو، کلمبیا، ونزوئلا و گیانا جدا میسازد.

خطوط منقسمه آبریزه

e. سلسله کوه ها: در مناطق کوهستانی از خط منقسمه آبریزه در تیغه کوه ها (دندان کوه) به حیث سرحد استفاده شده است. ولی طوری که بعداً ملاحظه خواهد گردید، با وجود کوهستانی بودن افغانستان ، اکثر این معمول مراعات نگردیده و سرحدات کوهی آن چنان که باید و شاید درست نشانی نگردیده است. و غلبه مقاصد سیاسی در آن به مراتب بیشتر دیده میشود.

(2) سرحد هندسی: سرحدات هندسی متشکل از خطوط مستقیمی اند که به موازات عرض البلد ها و یا طول البلد ها ترسیم میشوند. مشهور ترین شان سرحد بین ایالات متحده و کانادا است.

3) سرحد فیات یا جبری: سرحدات هندسی اند ولی جبراً توسط فرمان، فیصله و یا امراین و آن بدون در نظر داشت مشخصات فیزیکی و یا موازات آن به عرض البلد و طول البلد ترسیم گردیده اند. ای نوع سرحدات در اکثر نواحی خط دیورند خصوصاً گوشه جنوب غربی آن و خط سرحد غربی با ایران بیشتر به چشم میخورد.

4) سرحد رلیکت یا متروک: بهترین نمونه آن سرحد میان آلمان شرق و آلمان غرب است که با وجود عدم مشروعیت و اضمحلال حقوقی آن هنوز هم موجودیت فیزیکی آن مشهود است.

5) سرحد تحمیلی: سرحدات سیاسی که با حدود و نواحی کشورها هماهنگ نیست؛ مرز تحمیلی گفته می‌شود. این سرحدات افراد یک ملت یا گروه نژادی اغلباً متعلق به یک قوم، زبان، مذهب و فرهنگ را از هم جدا می‌سازد و باعث می‌شود که بخشی از یک قوم در یک کشور و بخش دیگر آن در کشورهای همسایه قرار گیرد. در شکل‌گیری این سرحدات سیاست‌های استعماری رول بسزائی داشته اند و معمولاً زمینه تشنج‌ها و ناآرامی‌ها را فراهم می‌کنند. بدون حاجت به بیان بیشتر، خط فرضی ئی دیورند بهترین نمونه آن است.

مطالعات سرحدات

در جریان دو دهه گذشته، مطالعات سرحدات جان تازه ئی گرفته است. به خصوص ایجاد مباحثی در تقابل به انگیزه یک جهان بدون سرحد که به شکل ضمنی در نظریه یا تیوری گلوبالیزیشن (جهانی ساختن) پیشروی قابل ملاحظه ئی نموده است. امثال این نوع کار های ابتکاری را درکار "شبکه متفکرین" بنام "استحالة علاقه های سرحدی"، واحد تحقیقاتی "محدوده های بین المللی" در پوهنتون دورهام، انجمن "مطالعات اراضی سرحدی" در امریکای شمالی، شبکه تحقیقات "اراضی سرحدی افریقایی" (ABORNE) و تأسیس مراکز کوچک "مطالعات سرحدی" در "نجمیکین" و پوهنتون "ملکه" در "بلفاست" میتوان سراغ نمود.

در ذیل عکس‌های را در مورد سرحدات و بنادر مختلف خدمت تقدیم مینمایم که شاید خارج از دلچسپی نباشد

این است خط فرضی دیورند که درین اواخر پاکستانی‌ها با نصب کتاره های خاردار مذبح‌خانه می‌خواهند موجودیت آنرا به اثبات برسانند که از نوع سرحدات تحمیلی محسوب میشود.

سرحد واگه بين هند و پاکستان
مراسم افراشتن بیرق های هر
دو کشور روزمره به نمایش
گذاشته میشود

سرحد هندسی بین کانادا و
اضلاع متحده که موازی به
طول البلد یعنی شمالاً و جنوباً
کشیده شده است

طاق صلح در سرحد مشترک بین
اضلاع متحده و کانادا

نمای شب از سرحد بین فرانسه و ایتالیه ، جائیکه شاخه
جنوب غربی کوه های آلپ دو مملکت را از هم جدا میسازد

پل بین المللی گوادیانه در سرحد پرتغال و هسپانیه به اساس پیمان (Alcañices) در سال ۱۲۹۷م تثبیت و یکی از قدیمترین سرحدات جهان است

دیوار چین برای جلوگیری از هجوم بیگانگان در سرحد شمالی آن آنزمان کشور بیش از هزار سال قبل ساخته شده است

این فیه آهنی سرحدی را نشانی میکند که در داخل ساختمان مرکز تجارتی یورو دی بین آلمان و هالند واقع گردیده است

این سرحد از جوار کافه ئی بین هالند و بلجیم میگذرد شکل چنین سرحدات به اساس ملکیت های سابقه صورت گرفته است.

دریای ایگوازو، سرحد میان طبیعی ارجنتین و برازیل. تلاقی پرچم های طرفین روی کتاره پلی که بروی همین دریا است، نقطه صفر را به نمایش میگذارند

سرحد میان هالند (دست راست) و آلمان (دست چپ) از وسط یک کوچه مسکونی میگذرد که به حیث یک سرحد حتی نشانی هم نگردیده است

چار سرحد فوق نمادیست از زندگی مسالمت آمیز، اعتماد متقابل و احترام به

حقوق خود و دیگران در جوامع متمدن

“Treriksörset cairn” اسم نقطه مشترک میان سه کشور سویدن، ناروی و فنلند میباشد

سرحد میان سان یسیدرو، کالیفرنیا در اضلاع متحده و تیخوانا در مکسیکو. که به موازات عرض البلد شکل مستقیم را دارد و تابوت ها سمبولی از فراریان اقتصادی است که در اثنای عبور غیر قانونی جانشانرا از دست داده اند

پایان قسمت دووم

